

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
АНАЛІЗУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”**
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом *А. О. Мілаєм*

Затверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 20 від 05.12.01)

Перезатверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 2 від 06.09.05)

Перезатверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 14 від 24.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Мілай А. О. Навчальна програма дисципліни “Сучасні технології фінансово-економічного аналізу банківської діяльності” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Сучасні технології фінансово-економічного аналізу банківської діяльності”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами сучасними технологіями фінансово-економічного аналізу банківської діяльності, закріплення фундаментальних знань, отриманих з попереднього вивчення дисциплін, пов'язаних з банківською справою; ознайомлення з особливостями функціонування комерційних банків України і виконання ними встановлених економічних нормативів.

Курс конкретизує і поглиблює знання студентів, отримані у процесі вивчення курсів “Гроші та кредит”, “Фінанси”, “Фінансовий менеджмент”, “Банківські операції” та інших.

У процесі навчання студенти повинні освоїти нормативно-методичні документи (інструкції, положення, методичні вказівки, циркулярні листи тощо), якими користуються працівники Національного та комерційних банків України.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

“СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Сучасні технології аналізу активів і пасивів банку
1	Критерії, види і методи фінансово-економічного аналізу банківської діяльності
2	Послідовність проведення аналізу фінансового стану банку
3	Сучасні технології аналізу активів та пасивів банку
4	Аналіз доходів, витрат та прибутковості
	Змістовий модуль II. Аналіз ринку банківської діяльності
5	Аналіз ліквідності та платоспроможності банку
6	Аналіз ризику банківської діяльності
7	Аналіз економічних нормативів комерційних банків
8	Аналіз надійності банку на основі опублікованих звітів. Експрес-аналіз фінансового стану банку
9	Аналіз надійності банку на основі рейтингової системи
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
АНАЛІЗУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

**Змістовий модуль І. Сучасні технології аналізу активів
і пасивів банку**

***Тема 1. Критерії, види та методи фінансово-економічного
аналізу банківської діяльності***

Поняття та значення фінансово-економічного аналізу банківської діяльності. Види аналізу діяльності банку. Принципи аналізу банківської діяльності. Методи аналізу: порівняння, приведення показників до самостійного виду, використання абсолютних і відносних показників, групувань, балансовий, графічний, табличного відображення аналітичних даних. Методичні підходи до аналізу банківської діяльності, джерела аналітичної інформації.

Література [1; 3; 10; 16; 21]

***Тема 2. Послідовність проведення аналізу фінансового стану
банку***

Схема аналізу. Мета проведення аналізу. Збирання інформації. Первинна обробка даних. Експрес аналіз. Деталізований аналіз. Обґрунтування прийнятих рішень.

Література [1; 3; 16]

Тема 3. Сучасні технології аналізу активів та пасивів банку

Аналіз структури активних операцій. Оцінка економічної доцільності і ризику окремих активних операцій. Оцінка частки наданих позик відносно залучених банком коштів. Групування кредитних вкладень за терміном.

Склад банківських ресурсів. Функції власного капіталу. Капітал першого та другого рівня. Характеристика залучених коштів. Порівняльний та капітальний аналіз структури залучених коштів. Групування коштів на рахунках клієнтів за терміном.

Література [1; 3; 10; 16; 36]

Тема 4. Аналіз доходів, витрат та прибутковості

Відсоткові та безвідсоткові доходи банку. Відсоткові та безвідсоткові витрати банку. Показники дохідності банку: дохід за актива-

ми, дохід на акціонерний капітал. Аналіз коефіцієнтів ефективності діяльності комерційного банку: чистий спред, чиста процентна маржа, інший операційний дохід до загальних доходів, “Мертва крапка” дохідності банку.

Література [1; 3; 21; 22]

Змістовий модуль II. Аналіз ринку банківської діяльності

Тема 5. Аналіз ліквідності та платоспроможності банку

Поняття ліквідності і платоспроможності банку. Взаємозв'язок понять “ліквідність банку” та “ліквідність балансу”. Чинники, що впливають на ліквідність банку, їх характеристика. Первинні та вторинні резерви ліквідності банку. Аналіз платоспроможності банку. Аналіз показників ліквідності банку. Політика банку щодо підтримки оптимального рівня ліквідності. Планування рівня ліквідності банку.

Література [1; 3; 16; 21; 22]

Тема 6. Аналіз ризику банківської діяльності

Вплив на банк основних зовнішніх ризиків: законодавчого, технологічного, інфляційного. Класифікація і характеристика банківських ризиків: ліквідності, кредитного, валютного, відсоткового, операційного, капіталу. Аналіз управління кредитним ризиком. Методичні основи управління відсотковим ризиком. Модель Фішера. Аналіз рівня відсоткового ризику.

Література [1; 3; 36; 43]

Тема 7. Аналіз економічних нормативів комерційних банків

Головні напрямки аналізу економічних нормативів. Аналіз показників капіталу банку: мінімальний розмір капіталу банку, мінімальний розмір статутного капіталу, платоспроможність, достатність капіталу. Аналіз показників ліквідності банку: миттєва ліквідність, загальна ліквідність, співвідношення високоліквідних і робочих активів. Аналіз показників ризику: максимальний розмір ризику на одного позичальника, норматив “великих” кредитних ризиків; максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам; максимальний розмір наданих та отриманих міжбанківських позик, нормативів інвестування. Аналіз показників відкритої валютної позиції уповноваженого банку.

Література [1; 3; 21; 22]

Тема 8. Аналіз надійності банку на основі опублікованих звітів. Експрес-аналіз фінансового стану

Характеристика опублікованих звітів банку. Методика аналізу: система аналітичних коефіцієнтів, оцінка результатів аналізу.

Література [1; 3; 16]

Тема 9. Аналіз надійності банку на основі рейтингової системи

Аналіз ефективності діяльності банку: рентабельність капіталу, рентабельність активів, загальна рентабельність банку (модель Гордона). Аналіз ефективності діяльності робітників комерційного банку. Оцінка результативності та ефективності банківського менеджменту на підставі методики Кромонава. Визначення загальної оцінки фінансового стану банку за допомогою системи рейтингу “CAMEL”.

Література [1; 3; 16; 21; 43]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З метою поглиблення вивчення курсу і оволодіння навичками практичної роботи в комерційному банку цикл аудиторних занять (лекцій і практичних занять) повинен доповнюватися самостійною роботою студентів — як в аудиторії при консультації з викладачем, так і в позааудиторний час (в бібліотеці чи вдома). Такий підхід до вивчення дисципліни дасть можливість студентам більш поглиблено і творчо засвоїти курс. Самостійна робота студентів при вивченні курсу “Сучасні технології фінансово-економічного аналізу банківської діяльності” проводиться за такими формами:

1. Опрацювання лекційного матеріалу та доповнення його деякими питаннями, поглиблений розгляд проблем, які мають особливо важливе значення.
2. Підготовка до контрольних робіт та до тестування за темами практичних занять.
3. Підготовка до заліку.

Контрольна робота виконується у вигляді реферату на листках формату А4. Студент вибирає довільно будь-яку тему реферату з наведених у цій програмі.

Контроль знань студентів проводиться шляхом опитування та тестування на практичних заняттях з урахуванням відвідування студентами лекцій та наявності конспекту лекційного матеріалу.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту, який проходить у вигляді співбесіди чи письмово.

Протягом вивчення курсу студенти можуть звертатися до викладача за поточними консультаціями.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Критерії, види і методи фінансово-економічного аналізу банківської діяльності.
2. Послідовність проведення аналізу фінансового стану банку.
3. Сучасні технології аналізу активів та пасивів банку.
4. Аналіз доходів, витрат та прибутковості.
5. Аналіз ліквідності та платоспроможності банку.
6. Аналіз ризику банківської діяльності.
7. Аналіз економічних нормативів комерційних банків.
8. Аналіз надійності банку на основі рейтингової системи.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Банківське кредитування малого та середнього бізнесу: механізм і місце у стратегії управління банком.
2. Банківський ринок: його дослідження й аналіз.
3. Вплив грошово-кредитної політики на розвиток реального сектора економіки України.
4. Зміст і мета конкурентоспроможності комерційного банку.
5. Інструменти банківського маркетингу.
6. Інструменти грошово-кредитної політики Центрального банку та використання їх в Україні.
7. Комунікаційна стратегія комерційного банку та її інструменти.
8. Кредитний ризик і засоби захисту від нього.
9. Кредитні відносини та їх роль у розвитку агропромислового комплексу України.
10. Макроекономічна роль НБУ як фінансового агента уряду.
11. Макроекономічна роль НБУ як органу валютного регулювання і контролю.
12. Маркетингова роль комерційного банку.
13. Менеджмент інвестиційного портфеля банку.
14. Менеджмент кредитного портфеля банку.
15. Менеджмент ресурсів комерційного банку.
16. Менеджмент банківських послуг та його розвиток в Україні.

17. Менеджмент капіталу комерційного банку.
18. Міжбанківський кредитний ринок України: реформування та перспективи розвитку.
19. Місце кредитів міжнародних фінансово-кредитних організацій у стратегії комерційних банків України.
20. Місце кредитування населення у стратегії управління комерційним банком.
21. Місце та роль кредитних спілок на фінансовому ринку України.
22. Місце фінансового аналізу банку у формуванні його стратегії.
23. Оцінка кредитоспроможності позичальника та її місце у стратегії управління комерційним банком.
24. Прибутковість банківської діяльності: аналіз стану і стратегія управління.
25. Правова стратегія комерційного банку.
26. Відсоткова політика: роль та місце у стратегії комерційних банків.
27. Розвиток форм забезпечення банківських кредитів в Україні.
28. Роль депозитної політики банку у формуванні банківських ресурсів.
29. Роль довгострокового кредитування інвестиційних проектів для економіки України.
30. Система міжбанківських розрахунків в Україні: становлення та розвиток.
31. Система міжнародних розрахунків: становлення та розвиток в Україні.
32. Становлення та розвиток системи електронного грошового обігу в Україні.
33. Споживче та іпотечне кредитування в Україні.
34. Становлення та розвиток ефективної системи банківського регулювання та нагляду в Україні.
35. Стратегічне планування у комерційному банку.
36. Стратегія комерційного банку на ринку банківських послуг.
37. Стратегія управління ліквідністю комерційного банку.
38. Управління активами комерційного банку.
39. Управління банківськими ризиками.
40. Стан та перспективи розвитку вексельного обігу в Україні.
41. Управління готівковим обігом в Україні.
42. Управління діяльністю комерційного банку у сфері міжнародних кореспондентських відносин.

43. Управління діяльністю комерційного банку у сфері розрахунків за імпортом.
44. Управління кредитним ризиком.
45. Управління відсотковим ризиком.
46. Управління валютним ризиком.
47. Управління ліквідністю та дохідністю комерційного банку.
48. Управління пасивами комерційного банку.
49. Управління процесом банківського кредитування.
50. Формування клієнтської бази комерційного банку.
51. Цінова стратегія комерційного банку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та значення банківського аналізу.
2. Види аналізу діяльності банку.
3. Предмет та об'єкти аналізу банківської діяльності.
4. Зміст і функції аналізу банківської діяльності.
5. Принципи аналізу банківської діяльності.
6. Методи аналізу банківської діяльності.
7. Джерела аналітичної інформації для проведення аналізу банківської діяльності.
8. Склад банківських ресурсів.
9. Характеристика залучених коштів банку.
10. Порівняльний та кількісний аналіз структури залучених коштів.
11. Групування коштів на рахунок клієнтів за строком.
12. Аналіз структури активних операцій банку.
13. Оцінка економічної доцільності та ризику окремих активних операцій.
14. Оцінка частки наданих позичок відносно залучених банком коштів.
15. Групування кредитних вкладень за терміном.
16. Відсоткові та невідсоткові доходи банку.
17. Відсоткові та невідсоткові витрати банку.
18. Поняття прибутковості та рентабельності банку.
19. Визначення та аналіз показників дохідності банку.
20. Політика банку щодо підтримки оптимального рівня ліквідності.
21. Поняття ліквідності та платоспроможності банку.
22. Характеристика факторів, які впливають на ліквідність банку.
23. Первинні та вторинні резерви ліквідності банку.

24. Визначення та аналіз платоспроможності банку.
25. Визначення та аналіз показників ліквідності банку.
26. Планування рівня ліквідності банку.
27. Аналіз впливу на банк головних зовнішніх ризиків.
28. Класифікація та характеристика головних зовнішніх ризиків.
29. Аналіз кредитного ризику та управління ним.
30. Методичні основи управління відсотковим ризиком.
31. Аналіз рівня відсоткового ризику.
32. Виконання нормативних показників капіталу комерційними банками України.
33. Виконання нормативних показників ліквідності комерційними банками України.
34. Виконання нормативних показників ризику комерційними банками України.
35. Виконання нормативних показників відкритої валютної позиції уповноваженими банками.
36. Аналіз показників рентабельності банку в Україні.
37. Аналіз показників продуктивності праці.
38. Оцінка результативності та ефективності банківського менеджменту на підставі методики Кромонава.
39. Система рейтингу "СAMEL", її загальна характеристика.
40. Система рейтингу "СAMEL" і аналіз капіталу.
41. Система рейтингу "СAMEL" і аналіз якості активів.
42. Система рейтингу "СAMEL" і аналіз ефективності роботи банку.
43. Система рейтингу "СAMEL" і аналіз ліквідності.
44. Система рейтингу "СAMEL" і аналіз менеджменту.
45. Визначення структурного рейтингу комерційного банку за системою "СAMEL".
46. Методика проведення аналізу банківської діяльності.
47. Функції власного капіталу банку.
48. Взаємозв'язок понять "ліквідність банку" і "ліквідність балансу".
49. Капітал першого та другого рівня, його аналіз.
50. Головні напрямки аналізу економічних нормативів комерційних банків в Україні.
51. Послідовність проведення аналізу фінансового стану банку.
52. Аналіз надійності банку на основі опублікованої звітності.
53. Методика проведення експрес-аналізу.
54. Характеристика системи аналітичних коефіцієнтів.
55. Аналіз надійності банку на основі рейтингової системи.

56. Принципи складання рейтингу.
57. Закордонний досвід рейтингової системи "CAMEL"
58. Показники достатності капіталу за системою "CAMEL" на основі зарубіжного досвіду.
59. Показники достатності якості активів за системою "CAMEL" на основі зарубіжного досвіду.
60. Показники дохідності за системою "CAMEL" на основі зарубіжного досвіду.
61. Показники ліквідності за системою "CAMEL" на основі зарубіжного досвіду.
62. Зведений рейтинг "CAMEL".
63. Рейтинг "Известия".
64. Аналіз надійності банків НБУ.
65. Підходи до аналізу комерційних банків НБУ.
66. Розподіл активів за ступенями ризику.
67. Аналіз формування резервів.
68. Аналіз ефективності інвестиційної діяльності банку.
69. Аналіз виконання платіжних зобов'язань банку.
70. Зарубіжний досвід аналізу діяльності банку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України "Про банки та банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. // Офіц. вісн. України. — 2001. — № 1-2.
2. Інструкція "Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті": Затв. постановою Правління Нац. банку України від 18.12.98 № 27. — К., 1998.
3. Інструкція про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків: Затв. постановою Правління Нац. банку України від 14.04.98 № 141. — К., 1996.
4. Інструкція № 7 "Про безготівкові розрахунки в господарському обороті України" 02.08.96 № 204. — К., 1996.
5. Банковский портфель-1 / Отв. ред. Ю. Коробов, Ю. Рубин, В. Солдаткин. — М.: Соминтекс, 1994.
6. Банковский портфель-2 / Отв. ред. Ю. Коробов, Ю. Рубин, В. Солдаткин. — М.: Соминтекс, 1994.
7. Банковское дело / Под ред. О. И. Лаврушкина. — М.: Банковский и биржевой научно-консультационный центр, 1992.

8. *Банківська справа: Короткий словник-довідник* / А. В. Калина, В. Н. Кочетков. — К.: МАУП, 1998.
9. *Банковское дело: Справочное пособие* / М. Ю. Бабичев, Ю. А. Бабичева, О. В. Трохова и др., ред. Ю. А. Бабичевой. — М.: Экономика, 1994.
10. *Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка: Учеб. для вузов.* — М.: Издат. корпорация “Лотос”, 1998.
11. *Вексель. Сто вопросов и ответов: Метод. руководство* / Сост. Ю. А. Каверин и др., ред. З. Шимонова. — М.: Менатеп-информ, 1992.
12. *Гольдберг М. А. Акціонерні товариства. Фондова біржа. Операції з цінними паперами.* — К., 1992.
13. *Де Ковни, К. Такки. Стратегии хеджирования: Пер. с англ.* — М., 1996.
14. *Денежный оборот и кредит капиталистических стран: Учебник для вузов* / Под ред. Красавиной. — М., 1977.
15. *Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика* / Э. Дж. Доллон. — Л., 1991.
16. *Иванов В. В. Анализ надежности банка.* — М., 1996.
17. *Калина А. В., Кошчев А. А. Работа современного коммерческого банка: Учеб.-метод. пособие.* — К., МАУП, 1997.
18. *Кочетков В. Н. Аналіз кредитоспроможності клієнтів; Кредитні ризики: Навч.-метод. посібник.* — К., 1995.
19. *Кочетков В. Н., Бондарева О. В., Басюк Н. Б. Сучасна система грошових розрахунків.* — К., 1997.
20. *Кочетков В. Н., Краєва Е. В., Кочеткова О. В. Організація лізингових операцій.* — К., 1998.
21. *Кочетков В. Н., Омельченко А. В. Основи економічного аналізу банківської діяльності.* — К., 1998.
22. *Кочетков В. Н. Основи управління сучасним комерційним банком: Навч. посіб.* — К.: МАУП, 1998.
23. *Кредит і кредитні правовідносини: економічна природа і практика законодавчого регулювання* / М. Олексієнко, В. Ольшанський, Д. Лилак, С. Першиков. — К., 1996.
24. *Масленников Ю. С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке: фундаментальный анализ.* — М. 1996.
25. *Мескон, Альберт, Хедоури. Основы менеджмента: Пер. с англ.* — М., 1992.

26. *Методика складання рейтингу* // Гроші. — 1995. — № 38(48).
27. *Мирун М. И., Герасимович А. М.* Банківське обслуговування підприємств і населення. — К.: Національна Академія управління, 1996.
28. *Носкова И. Я.* Международные валютно-кредитные отношения. — М., 1995.
29. *Носкова И. Я.* Финансовые и валютные операции. — М., 1996.
30. *Герасимович А. М.* Облік та аудит в комерційних банках — Львів, 1999.
31. *Основи банківської справи* / За ред. А. М. Мороза. — К., 1994.
32. *Олексієнко Л. Д., Ольшанський В. А., Ярмак В. М.* Грошові заощадження населення. — К., 1991.
33. *Панова Г. С.* Банковское обслуживание частных лиц. — М., 1994.
34. *Пебро М.* Международные экономические валютные и финансовые отношения. — М., 1994.
35. *Піскулов В. Ю.* Теорія і практика валютного дилінгу. — М., 1996.
36. *Риск в современном бизнесе* / П. Г. Грабовой. — М., 1994.
37. *Роуз Питер.* Банковский менеджмент. — М., 1995.
38. *Савчук М. І., Мороз А. М., Коряк А. М.* Вступ до банківської справи. — К., 1998.
39. *Садвакасов К. К.* Коммерческий банк. Управленческий анализ деятельности. Планирование и контроль. — М.: Ось-89, 1998.
40. *Синки Дж. мл.* Управление финансами в коммерческих банках. — М., 1994.
41. *Спіцин І. О., Спіцин Я. О.* Маркетинг у банку. — К., 1993.
42. *Уоскин В. М.* Современный коммерческий банк: управление и операции. — М., 1993.
43. *Черкасов В. С.* Финансовый анализ в коммерческом банке. — М., 1995.
44. *Шіллер Р. І.* Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи його зміцнення. — К., 1998.
45. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Управління валютними ризиками: Навч. посіб. — К., 1998.
46. *Электронная система денежных расчетов:* Пер. с англ. — М., 1998.
47. *Экономический анализ деятельности банка:* Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Сучасні технології фінансово-економічного аналізу банківської діяльності”	3
Зміст дисципліни “Сучасні технології фінансово-економічного аналізу банківської діяльності”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	6
Теми для самостійного опрацювання	7
Теми рефератів.....	7
Питання для самоконтролю.....	9
Список літератури.....	11

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *О. Ф. Пінчук*
Комп’ютерне верстання *О. А. Варваріна*

Зам. № ВКЦ-4586

Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*